

Bilag til beretn. ang. f. t. beslutn. om ophævelse af l. om egnsudvikling.

genderne, der betegnede sig som „Trading Estates“, synes at have succes. Adskillige mindre, men også nogle større erhvervsdrivende, lagde åbenbart vægt på at kunne leje sig ind i en færdig, velindrettet bygning og så reservere kapitalen til køb af maskiner og anvendelse i den daglige drift.

Det største af de private foretagender — Slough Trading Estates — stillede sig til rådighed med gode råd og vejledning, men det viste sig hurtigt, at skulle eksperimentet prøves i de vanskelige områder, måtte det offentlige selv tage opgaven op. Den daværende leder af egnsudviklingsarbejdet i England og Wales, Sir Malcolm Stewart, skriver således i beretningen fra 1935:

„Jeg er kommet til den konklusion, at det under de foreliggende omstændigheder er forsvarligt at anbefale det nye og uortodokse forslag og at bruge finansministerens penge til at bygge fabrikker til udlejning (establishing Trading Estates) . . . Ganske vist kan noget sådant mødes med nogle af de samme indvendinger, der ofte fremsættes mod regeringsindblanding på områder, der normalt betragtes som forbeholdt det private erhvervsliv, men eksperimentet er dog mindre betænkeligt, end det ville være at få industri til disse områder ved at yde en eller anden form for skjulte subsidier.“

Regeringen var også parat til at gøre forsøget. Der blev foretaget visse ændringer i loven af 1934, og i efteråret 1936 gik man i gang i Team Valley i nærheden af Newcastle. Derefter fulgte Hillington ved Glasgow og Treforest ved Cardiff. Handelsministeriet udpegede de folk, der skulle stå i spidsen for de nye foretagender, penge blev stillet til rådighed og grund købt; der blev sluttet kontrakter med ingeniører, arkitekter og entreprenører, og i løbet af forbløffende kort tid stod de første færdige fabrikslokaler og ventede på lejere.

Og hvad blev så resultatet? I en hvidbog udsendt af handelsministeriet i 1948 hedder det:

„Stort set som følge af disse foranstaltninger var der ved krigsudbruddet på et tidspunkt, hvor mange af lejerne i de nye fabrikker dårligt var kommet i gang, i alt beskæftiget omkring 12 000 i de nye fabriksbygninger. Hovedparten af folkene arbejdede i de tre oprindelige Estates: ca. 3 300 i Team Valley, 2 500 i Treforest og 1 600 i

Hillington. På det tidspunkt, hvor krigen brød ud, var der i øvrigt en del beskæftiget med at bygge yderligere fabrikker.“

Hertil kommer de indirekte virkninger af den nye aktivitet. Herom siger lederen af „North Eastern Trading Estates“, Mr. S. A. Sadler Forster:

„Da de nye bygninger kom under tag, begyndte man at opgive den gamle idé om, at disse områder havde visse nedarvede handicap. I stedet indså man, at i en verden, hvor vej- og luftforbindelser stadig udvikles, kan en moderne fabriksbygning — især når staten har bygget den med udlejning for øje — blive et nyttigt middel til en rigtig lokalisering af industrien.“

De nye „fabrikker-til-leje“ var centrum i mellemkrigstidens egnsudvikling, men der blev samtidig åbnet mulighed for forskellig anden form for støtte. Således oprettedes — med bistand fra privat side — en særlig fond, der bl. a. påtog sig at tegne ansvarlig kapital i virksomheder i de vanskeligt stillede områder.

De resultater, der nåedes i slutningen af 30'erne, tilfredsstillede imidlertid ikke de ledende folk i egnsudviklingsarbejdet. I beretningen fra 1936 rejste Sir Malcolm et meget delikat spørgsmål. Han understregede, at de store byer stadig var i voldsom vækst, og fremhævede, at selv om regeringen ikke kunne bestemme, hvor en virksomhed skulle ligge, var det jo ikke dermed sagt, at regeringen ikke kunne bestemme, at under visse omstændigheder var der nogle områder, hvortil en virksomhed *ikke* måtte flytte.

Sir Malcolms synspunkter vakte megen opmærksomhed, og under en debat i underhuset udtalte Mr. Neville Chamberlain, at der var visse fortilfælde i byplanlovgivningen, hvor det jo netop blev fastslået, at på det og det sted måtte der ikke opføres fabrikker. Resultatet blev, at der i 1937 nedsattes en særlig kommission med det formål at undersøge dels industriens lokalisering, dels de sociale, økonomiske og strategiske ulemper ved for stærk koncentration om de store byer. Kommissionens formand blev Sir Montague Barlow.

Krigsårene.

Indirekte gav krigsårene et godt stød til yderligere fremme af egnsudviklingsarbej-